

בעיתונים אמריקאיים, תלוי תמיד במקום-כבוד דיוקנו של גבר בבגדים מיי-ו-שגים, בעל ארשת אריסטוקראטית של הור-גזרעות — תמונתו של "המייסד" במערכת העולם הזה, תלוי רק תצלום אחד ויחיד — תצלום של נער חייכן, שמצלמה תלויה על כתפו. זהו דיוקנו של רמי הלפרין, צלם-המערכת הצעיר ביותר שלנו, שאף ביום-הכיפורים אל "הידות" לשעבר, אף שלא גויס, ומצא את מותו בקרב האכזרי על החווה הסינית. אולי זה סימלי, בארץ הזאת אין לנו זמן לכבד את האבות, מפני שאנחנו מבי-כים את הבנים.

מחשבה זו עברה בראשי, כאשר נכי-נסתי השבוע לאולם שבו נערכה מסיבה צנועה לכבודו של אורי קיסרי, עם צאת ספרהזיכרונות שלו (זיכרונות ליום מחור) לאור.

כי בעצם היתה צריכה תמונתו של אורי קיסרי להיות תלויה במקום-הכבוד. שהרי הוא היה המייסד האגדתי — האיש שייסד לפני 38 שנים וחמש-עשרה את השבועון 9 בערב, שהחליף כעבור 9 שנים את שמו ונקרא העולם הזה. הוא ערך את השבועון במשך 14 שנים, לפני שבאתי במקומו. עוד הרבה שנים לאחר מכן הייתי מקבל מיכתבים, לכי-בוד מר אורי קיסרי, כאשר הכוונה היתה אלי.

אני שמח שסוף-סוף העלה קיסרי על הנייר את קורות השבועון במשך 14 שנים חלוציות אלה.

קיסרי פותח את התיאור בווידיאו — שמעולם לא אהב את 9 בערב ואת העולם הזה.

זהו וידאו מזרחי, וכפי שהוא עצמו אומר — אפילו ברטואלי, איך יכול עורך שלא לאהוב את יצירי-כפיו? דומני שיש מעט צורות-הזדהות אינטנסיביות יותר מזו ש-בין עורך ועיתון. בהיסטוריה העיתונאית יודעים מיקרים רבים שבהם נראה העיתון כחלק מגופו של העורך, ואולי להפוך, נראה העורך כחלק מגופו של העיתון. קיסרי לא היה כזה, מפני שלא רצה להיות עורך. הוא מספר שנכנס להרפת-קה זו במיקרה, כימעט בטעות. ידיד הציע לו עיסקה של שותפות, סיפק את המימון, דחה אותו לייסד את השבועון — וכעבור כמה שבועות בלבד נטש הידיד את הי-עניין כולו והותיר את קיסרי לבדו כמעט רכה. נבחרו לעיתון ראה קיסרי, לדבריו, מעין שינאה-עצמית חלקית.

ראיתי את קיסרי בתפקידו כעורך — תחילה, בשנת 1946, כאשר הבאתי לו כמה פוליטונים המוריסטיים, והוא הדפיסם, ולאחר מכן, ב-1949, כאשר שימשתי בי-כמה שנים כחודשים כעורך הטכני של העי-תון. היה נדמה לי כל העת כי קיסרי מבקש לברוח מן התפקיד.

להיות עורך של עיתון — זהו תפקיד אכזרי. אתה חייב לקבל הרבה החלטות מדי יום ביומו, מהן המשמחות את הנוג-עים בהן, מהן הפוגעות בהם. השימחה עוברת מהר, ואין מידה אנושית נפוצה יותר מכפיות-הטובה, ואילו הנפגעים לא ישכחו זאת לעולם. לעורך טוב אין סיכוי לזכות בתחרות של פופולריות.

בשנותיו על תפקיד העורך גם תפקיד של מו"ל, בעיתון בלתי-תלוי — התפקיד קשה שיבעתיים. המו"ל אחראי לקיום הי-חומרי של העיתון, הוא עומד במירוץ הממשי בין הכנסות והוצאות, פרנסות רבות תלויות בו וגם זהו תפקיד כפוי-טובה.

קיסרי (כמוני אחריו) נשא בשני התפי-קידים. שניהם לא התאימו לאופיו. בשנה ה-14 של כהונתו הכפולה הזאת רצה להי-פטר ממנה בכל מחיר. כאשר פטרתי אותו ממנה, נאנח בוודאי מתוך הקלה אינסו-פית. בספרו הוא מודה, שאף אינו זוכר כמה שלמנו לו עבור הנכס, שבו השקיע שנים כה יקרות של חייו. בזיכרוני רשום הסכום במדויק: 5600 ל"י, שיכמעט כולו נבלעו על-ידי הנושים. לירות של או, כמוכן.

על חלק מן הדברים, אך שחלק אחר כאב לו. ביכלל, אני מניח שמבחינה ריגשית היה קשה לקיסרי להתדר עם העולם הזה ה-חדש. העולם הזה היה, בכל זאת, התינוק שלו. הוא ילד אותו, הוא טיטח אותו, הוא ליווה אותו בצעדיו הראשונים. והנה, זמן קצר אחרי שהגיע הנער לגיל של ברהמיצורה, שינה את דמותו, גיגל לעצ-מי לשון אחרת, הפך מחוספס ומרדן. אני מניח שלכל עורך קשה לראות בי התפתחות עינתו אחרי שהוא יוצא מידיו, אך לקיסרי היה זה בוודאי קשה שבעתיים, לא רק מפני שכבר קודם לכן היה לו יחס דרמטי לשבועון זה, אלא גם מפני שהשינוי שחוללנו בהעולם הזה היה קיצוני.

דומני שקשה להעלות על הדעת הבדל גדול יותר בין שני אנשים, כמו זה הקיים בין קיסרי וביני. אין זה רק הבדל של דור.

1950: אורי קיסרי ואורי אבנרי בשנת חילופי העורכים, ריתמוס החיים, דופק הוחן

1975: אורי קיסרי ואורי אבנרי במסיבה לכבוד הספר „בלי מורא, בלי משוא-פנים”

נולדנו וגדלנו בעולמות שונים, תכונותי-נו ושאפותינו היו שונות לחלוטין. אורי קיסרי הוא אדם חביב מאין כמוהו, אייפאשר שלא לאהוב אותו. (יש די הר-בה אנשים שאין להם כל קושי שלא לאהוב אותו.) אין הוא יכול לפגוע בי-זבוב — פשוטו כמשמעו. אין הוא יכול לכתוב מילה רעה על איש, אם יש בעור-לם דברים מוזיקים ומכוערים — אין הוא רואה אותם. יש לו מילה טובה על כל אדם. בפוליטיקה לא התעניין מעולם, רבי-עניו זהו דבר שכל שומר נפשו ירחק ממנו. הוא איש האסתטיקה הצרופה, רי-מנטיקן ללא תקנה. שומר-הגחלת של תר-בות צרפתית-מזרחית שהיתה יפה חיוני-בית (המושמצת כיום שלא בצדק), והוא חי את חייו כאביר ללא-אחת וללא-דופי.

במאמר של אבנרי שעלין כתב קי-סרי בסיפרו, הוא הופיע בהעולם הזה 676, באוקטובר 1950.

המדינה החדשה נראתה לו ככלילת-השלמות. אם בכלל נהנה מן העולם הזה בימים שהיה עורכו, היתה זאת הנאה של גנן שגילה צמחים רכים חדשים, וגידל אותם. הוא טיטח ופיתח רבים, ואני ביכללם. כל צעיר — ועל אחת כמה וכמה כל צעיר-רה — שהיה בהם שמץ של כישרון, יכלו למסוך על עזרתו.

העולם הזה דואו שיקף את אישיותו, הוא היה ראי לצד החיובי של היישוב, עיתון נחמד ואופטימי, שהכריז בכל גליונו, כמו הפרופסור של קאנדיד בסיפורו של וול-טייר: „הכל שפיר בעולם הזה, שהוא הטוב שבעולמות.”

היינו אנשים זועמים. באנו ישר משדה-הקרב, לא זה בלבד שלא העלמנו עין מן המוזיק והמכוער, אלא שחיפשנו וחי-שפנו אותו. היינו ונשארו אנשי ריב ומי-דון, תוקפניים ומתגרים, לא האמנו אף לרגע, שהמדינה הזאת היא הטובה במדי-נות היכולות להיות בעולם הזה. רצינו שהמדינה שלנו, שאת מנייתיה רכשנו בי-דמנו פשוטו כמשמעו, תהיה מדינה הרבה יותר טובה, והיינו מוכנים להיאבק על כך. העיתון הפך מכשיר של מאבק, חרב-חדה, תקפנו את כל הפרות הקדושות ש-קיסרי האמין בהן — החל בצמרת המדי-נה וכלה במוסכמות המוסר, קל לנחש איך הרגיש קיסרי כאשר קרא בהעולם הזה, יוצא חלציו, התקופת-מזן של האנשים שהוקיר ואהב, כמו דויד בן-גוריון, עזרי-אל קרליבך וגולדה מאיר, פעם-פעמיים הסתייג מאיתנו בפומבי, בכתב.

כתוצאה מכך התרחקנו מעט איש מרעהו, והיחסים התקררו, אך מעולם לא היתה לי טינה לקיסרי, הבנתי את רגשותיו, והתפלתי בלבי שלא אצטרך אייפעם לע-מוד במיבחן ריגשי דומה.

השבוע, במסיבה, הפתיע אותי קי-סלי, בהשיבו למברכיו, בסוף דבריו, פנה לפתע לעברי והודה לי על בואי, הוא ראה בכך, משום-מה, מיחזה יפה במיי-חד, „כולנו עשינו עוול לאורי אבנרי, אמר, אבל היום אומרים כולם מה ש-אורי אבנרי אמר לפני עשר שנים.” שמחתי על כך כפליים, קודם כל, שמח-תי בשל עצמי, נעים היה לשמוע את הדברים מפי קיסרי, מה גם שאמרם לצי-בור מימסדי שהכיל, חוששני, כמה וכמה אנשים שאיני עומד בראש רשימת חבי-בייהם, אך שמחתי על הדברים גם בשל אורי קיסרי עצמו.

עברו כשנתיים בין התחלת כתיבתו של הספר ובין הוצאתו — ובשנתיים אלה אירעו מלחמת יום-הכיפורים וכל תהפוך-כות דעת-הקהל שבאו בעיקבותיה. בשני-תיים אלה השתנתה דעתם של רבים וטו-רים על העולם הזה. גילוינו על תופעות ההסתאבות השחיתות בצמרת נראו לפי-תע באור חדש לגמרי בעיני אנשים שלא רצו להאמין בנכונות גילוינו עד כה. גי-לוינו האחרונים על התפשטות השחיתות במקום הרגיש ביותר במדינה — מערכת הביתחון — הוכיחו לרבים בדיעבד שמא-בקיננו במרוצת השנים לא היו רק מוצד-קים, אלא גם חיוניים. גם דברינו על הדך-לשלום נראים ב-1975 אחרת מאשר ניראו לרבים ב-1955, ואפילו בראשית 1973. נר-אה שזוהי הסיבה לכך שאורי קיסרי דיבר במסיבה על העולם הזה שלנו אחרת מכפי שכתב עליו בסיפרו.

אני שמח שקיסרי הגיע לכלל מסקנה שהעולם הזה מילא, וממשיך למלא, תפקיד חיוני לטובת המדינה ולטובת איכות חיי-נו — אם כי אנו עושים זאת אצורה אח-רת מאשר עשה זאת הוא ב-14 השנים הראשונות. בקיצור, שלא „ביישנו את הי-פירמה.” בשם כל המערכת, אני מאחל לאורי קי-סרי הרבה שנים טובות ופוריות.

אורי אבנרי